

Dkt. David Howard, Joshua-Ruth, Kipindi cha 31, Utangulizi wa Ruthu

© 2024 David Howard na Ted Hildebrandt

Huyu ni Dkt. David Howard katika mafundisho yake kuhusu vitabu vya Yoshua kupitia Ruthu. Hii ni kipindi cha 31, Utangulizi wa Ruthu.

Salamu, Profesa David Howard hapa tena. Katika sehemu hii, tutazungumzia kitabu cha Ruthu. Kwa hivyo, ikiwa umekuwa ukifuatilia mihadhara yangu ya video, tumezungumzia Yoshua na Waamuzi, na sasa Ruthu. Na kitabu hiki kinafuata kimantiki baada ya kitabu cha Waamuzi na kinaangalia mbele kimantiki hadi kitabu cha Samweli.

Lakini tutaangalia kwa makini zaidi nafasi yake katika orodha ya vitabu baada ya dakika chache. Lakini kwa kuanzia, niseme tu mambo ya jumla kuhusu kitabu cha Ruthu. Kitabu hiki kina mojawapo ya hadithi za kupendeza zaidi ambazo tumewahi kuzipata katika Biblia.

Hapa tunaona kila kitu kikienda sawa kwa wahusika. Ni hadithi ya furaha milele. Wahusika wenye huruma, mambo ya kusikitisha ya kuanzia, na kisha yanaenda vizuri kwa kila mtu.

Imeundwa vizuri kama kazi ya fasihi na mara nyingi hupatikana hata katika makusanyo au makusanyo ya fasihi ya dunia kama mfano mzuri wa hadithi fupi. Kwa utangulizi wa mambo, mgogoro huanzishwa, kilele ambapo mwisho, utekelezaji wa mambo, na kisha aina ya muhtasari. Kwa hivyo, inasifiwa pande zote kama hadithi nzuri ya fasihi, hata kama watu labda hawaamini matukio halisi ndani yake.

Inasimulia hadithi rahisi lakini yenye maana kubwa kuhusu bahati ya familia moja katika wakati mgumu. Tunaambiwa mwanzoni kwamba inafanyika wakati wa Waamuzi na tumekuwa tukizungumzia katika mihadhara iliyopita kuhusu hali na hali mbaya katika kipindi cha Waamuzi. Kwa hivyo, huu ni mwanga mdogo wa matumaini na mwanga mdogo unaong'aa gizani la kipindi hicho.

Kuonyesha ushiriki wa Mungu wa chini lakini hakika wa uhakika na thabiti katika maisha ya watu hawa na kuwabariki. Kwa hivyo, hebu tuzungumzie kitabu chenyewe. Kitabu kinapata jina lake kutoka kwa mhusika mkuu, Ruthu.

Yeye ni mwanamke Mmoabu. Anatoka Moabu, mashariki mwa Bahari ya Chumvi na yeye si Mwisraeli. Kwa hivyo, ni hadithi ya mtu ambaye ameingia katika kundi kwa namna fulani, amekuwa sehemu ya familia ya Mungu, si kupitia ukoo wake, si kupitia kuzaliwa, bali kimsingi kwa kukumbatia imani ya mama mkwe wake na familia ya mumewe.

Alibarikiwa na wazao wa Ibrahimu. Tumezungumzia katika mihadhara iliyopita kuhusu Agano la Ibrahimu linalosema kwamba Mungu angewabariki wale watakaombariki Ibrahimu na wazao wake na hakika Ruthu alikuwa mmoja wa waliothibitisha hilo, alionyesha na kuahidi uaminifu wake kwa mama mkwe wake na yeye mwenyewe akabarikiwa na ndoa ikatokea katika nyumba ya Israeli na mambo yakawa sawa. Kuhusu uandishi wa kitabu, kama ilivyo kwa vitabu vyote vya kihistoria, Yoshua hadi Esta, kitabu hicho hakijulikani.

Hatuna kumbukumbu na taarifa yoyote katika kitabu chenyewe kuhusu uandishi. Hatuna taarifa yoyote kuhusu uandishi wa kitabu mahali pengine popote katika maandiko. Kwa hivyo kimsingi hatujui.

Mila ya Kiyahudi ilimpa Samweli jina hilo, jambo ambalo linaweza kuwa la kimantiki. Aliishi miaka michache baada ya hili, lakini vinginevyo, hatujui. Pendekezo limetolewa kwamba labda mwandishi alikuwa mwanamke kwa sababu ya umaarufu wa wanawake wawili wenye nguvu na wastahiki, Naomi na Ruthu, lakini tena ni dhana tu.

Hakuna njia ya kujua. Kwa hivyo, maoni yangu kuhusu suala hili kuhusu vitabu hivi vyote, ingawa mambo haya yanaweza kuwa ya kuvutia, maandiko hayana hoja yoyote. Kwa namna fulani tunapoteza muda wetu kujaribu kubaini hilo isipokuwa tunafanya hivyo kwa ajili ya udadisi, lakini haitusaidii sana kutafsiri kitabu hicho kukisia mwandishi, kwa hivyo tutaacha tu hivyo.

Kuhusu tarehe ya kitabu, neno la mwisho katika kitabu ni Daudi, likimaanisha Mfalme Daudi, ambaye utawala wake ulikuwa kuanzia yapata mwaka 1010 KK hadi yapata mwaka 970. Kwa hivyo ni wazi kwamba kitabu hicho kingeandikwa baada ya hapo. Muda gani baada ya hapo, hatujui.

Wengi wamedai kwamba iliandikwa wakati wa Daudi kama uhalali wa utawala wake, ambao tutazungumzia baada ya dakika chache. Wengine wamesema kwamba iliandikwa karne nyingi baadaye, wakati wa Ezra na Nehemia, na sababu ya hilo ni kwamba Ezra na Nehemia wote walianzisha mageuzi ambapo waligundua ndoa za watu wa kigeni, na walilazimisha misa, kimsingi talaka, hapo, wakiwatenga wake wa kigeni kutoka kwa wanaume katika watu wa Mungu, na wengi wamedai kwamba kitabu hiki kinaonyesha upande mwingine wa sarafu, yaani kukumbatiana kwa mke wa kigeni, na akawa sehemu ya familia ya Mungu, na wengine wamedai kwamba kitabu hiki kiliandikwa kama mzozo wa makusudi dhidi ya vitabu hivyo vingine. Nadhani ni wazi kwamba kitabu hiki kinaonyesha upande mwingine wa sarafu kutoka kwa Ezra na Nehemia, lakini nadhani kuna sababu za talaka ya wingi katika Ezra na Nehemia, na kuna mambo ya kupunguza uzito ambayo hatuwezi kuyazungumzia hapa.

Nitakupa tangazo dogo tu. Nimeandika kitabu cha kiada kinachoitwa Utangulizi wa Vitabu vya Historia vya Agano la Kale, na nina sura kuhusu kila kitabu cha kihistoria, kikiwemo Ezra na Nehemia, ninashughulikia kwa kina suala hilo la mageuzi katika Ezra na Nehemia, talaka ya halaiki, na maadili yake, kwa hivyo unaweza kuangalia hilo ikiwa una nia. Lakini hapa, hii inaonyesha upande mwingine wa sarafu hiyo, na inaonyesha picha nzuri ya mgeni akikumbatiwa na watu wa Mungu.

Kwa sababu ya asili ya kifasihi ya kitabu hiki, kimeelezwa kwa njia nyingi tofauti. Kama hadithi fupi, msingi wake ni dhana kwamba ni hadithi ya kubuni. Baadhi ya wasomi wameizungumzia zaidi kama hadithi fupi ya kihistoria, na nadhani hiyo ni uainishaji mzuri wa wahusika.

Hakuna kitu katika kitabu hiki kinachoonyesha kwamba ni cha kubuni. Kwa kweli, kuna ushahidi zaidi unaoonyesha kwamba sivyo, kwa sababu ya uangalifu wa majina mwanzoni mwa kitabu, Elimeleki na Naomi na wana wao wawili, na kisha Ruthu na Orpa, wake, na mwishowe, nasaba inayotupeleka mbali kutoka kwa mzee wa ukoo, Yakobo, na hadi Daudi, ikiwa imeunganishwa kwa uangalifu, kwa hivyo ni vigumu kuona kwamba huu ni muundo wa kubuni tu. Lakini ni hati nzuri ya fasihi kwa maana hiyo.

Acha niseme zaidi kuhusu asili ya fasihi ya kitabu hiki. Wasomi wengi, kama nilivyoona, wanakisifu kitabu hiki kwa hadithi yake nzuri, lakini unapofika mwisho wa kitabu, una muhtasari wa sura ya 4, mstari wa 17, ambapo Ruthu na Naomi wamefunga ndoa, wana mtoto wa kiume, jina lake ni Obedi, yeye ni baba yake Yese, yeye ni baba yake Daudi. Kwa hivyo, mwisho wa mstari wa 17, sura ya 4, unaishia na Daudi, na kisha baada ya hapo, tuna nasaba fupi sana, mstari wa 18 hadi 22, ambayo inarudi kwa mtu anayeitwa Peresi, na inarudi tena kwa Daudi.

Na kwa hivyo, kwa namna fulani, kuna upungufu hapa, na nasaba hii, bila shaka, haijawekwa katika muundo wa masimulizi, ni orodha tu. Na wasomi wengi labda wamesema, labda umbo la asili la kitabu lilikuwa sura ya 1, mstari wa 1, hadi sura ya 4, mstari wa 17, huo ndio aina nzuri ya ujenzi wa hadithi fupi, na kisha wasomi wengi wanasema kwamba nasaba, wakati mwingine huonekana kama kiambatisho, iliongezwa baadaye ili kufanya uhusiano na Daudi uonekane zaidi, na dhana ni kwamba hii inafanywa kwa njia isiyoielewika sana, kwa mkono wa mkono, na haikuwa lazima, na kwa hivyo wasomi hawa wangepuuza nasaba, na kuona hii kama njia isiyo ya lazima na isiyoielewika ambayo huharibu uzuri wa kitabu kingine. Mtazamo wangu mwenyewe ni kwamba, hatujui kama hii iliandikwa wakati wa kitabu kingine, au baadaye, na kwa maana nyingine, haijalishi sana, kwa sababu ni sehemu ya umbo la mwisho la kitabu, huu ndio umbo lililoshuka, hakuna ushahidi wowote wa maandishi kwamba kitabu kiliishia kwenye mstari wa 17 wa sura ya 4, kwa hivyo sisi, ikiwa tutatafsiri maandiko yote, tunalazimika kuyachukua kama yalivyo, na sio kuyakata kwa njia ambayo tungependa kuyaona.

Kwa hivyo, mantra yangu, karibu, na madarasa yangu mengi, ni kwamba kazi yetu kama wafafanuzi, ikiwa tuna kofia ya mfafanuzi, kofia ya mtafsiri, kazi yangu ni kutafsiri maandishi yaliyopo, sio maandishi ambayo ningependa yangekuwapo, au ambayo nadhani yangepaswa kuwapo, au hayangepaswa kuwapo. Kwa hivyo tunapozungumzia kitabu, tutazungumzia umuhimu wa nasaba kama sehemu ya kitabu, na kwa njia fulani, kwa mtindo wa fasihi, inafaa, kwa sababu tuna, katika sura ya 1, mistari ya 1-5, orodha ya majina mengi, na aina ya kuweka jukwaa, na kisha mwishoni, tuna orodha ya majina mengi, na kwa namna fulani tunaikamilisha, tukiiweka katika muktadha, kwa hivyo imeunganishwa na orodha, sura ya 1-5, na kisha sura ya 4, 18-22. Kusudi la kitabu ni nini? Mawazo mengi, na maelezo mengi ya hayo yametolewa.

Hakika, ni kitabu kizuri kinachozungumzia uaminifu na mahusiano ya kifamilia, na mambo yanaenda vizuri, na bila shaka tungefanya vyema kukiangalia kupitia lenzi hiyo. Kama nilivyosema, baadhi wamekiona kama mzozo dhidi ya Ezra Nehemia, wakitetea ujumuishaji zaidi wa wageni. Baadhi wamesema tu kwamba si kitu zaidi ya hadithi fupi ya kupendeza tu, kama vile tunavyosoma hadithi fupi leo, au baadhi ya hadithi za kichawi tunazofurahia.

Nadhani kuna zaidi ya hayo, bila shaka. Nadhani waziwazi wazo la uaminifu lipo, na nadhani linaonyesha hadithi nzuri sana kuhusu familia, na Mungu anafanya kazi kwa njia ya chini katika maisha ya familia. Lakini nadhani tunapaswa kuchukua kwa uzito marejeleo ya Daudi mwishoni mwa kitabu, na kwa maana hiyo, ikiwa tutaona mtiririko wa vitabu ambavyo tumekuwa tukisoma hapa, Yoshua, na hasa Waamuzi, Waamuzi wakisema mambo yamefikia hatua hii ya kushuka kwa sababu hakukuwa na mfalme mcha Mungu katika nchi, na tunahitaji mfalme.

Kisha, kitabu cha Ruthu, kikifuata kile kilicho katika orodha ya Waprotestanti, kinatuongoza mbele, kutupa hadithi moja katika maisha ya ukoo wa mfalme mkuu mcha Mungu ambaye angekuja, Daudi. Na Daudi anatambulishwa katika kitabu kinachofuata, bila shaka, katika 1 Samweli. Kwa hivyo, nadhani kipo hapo.

Hakika tunapaswa kufikiria kwa kuzingatia, tunapozungumzia kusudi la kitabu hiki, hakika tunapaswa kufikiria kwa kuzingatia asili yake ya Kidaudi. Na nadhani inatazamia kuja kwa Mfalme Daudi mcha Mungu. Ni sehemu ya uhalali wa ufalme wa Daudi, lakini pia kuonyesha kwamba majaliwa ya Mungu yanafanya kazi.

Mungu hayupo kama anavyoonekana kuwa katika sehemu tofauti za kitabu cha Waamuzi. Mungu yupo sana katika maisha ya familia moja, na tunaona tu picha ya familia hiyo vizazi vichache kabla ya Daudi kuja. Kuhusu nafasi ya kitabu katika orodha, kama nilivyosema, katika Biblia zetu, wengi wetu tunaosoma Biblia za Kiprotestanti, huja mara tu baada ya Waamuzi.

Inafaa hapo kwa sababu kitabu kinaanza kwa kusema, kwamba katika siku ambazo Waamuzi walihukumu, katika siku ambazo Waamuzi walitawala, kulikuwa na njaa nchini, na inaendelea. Kwa hivyo mara moja, tunaweka mazingira kulingana na mandhari hiyo, na yanafaa sana hapa. Katika orodha ya Kiebrania, orodha ya Kiyahudi inaonekana mahali tofauti.

Kanoni ya Kiebrania ilipangwa katika sehemu kuu tatu. Vitabu vitano vya kwanza, Pentateuki, vitabu vya Musa, vitabu vya sheria, na Torati, vilikuwa Mwanzo hadi Kumbukumbu la Torati. Kisha kuna kile kinachoitwa Manabii.

Yoshua, Waamuzi, Samweli, na Wafalme, amini usiamini, hao wanaitwa Manabii. Hawa wanaitwa Manabii wa zamani. Na kisha mara tu baada ya Wafalme ni Isaya, Yereimia, Ezekieli, na kisha Kitabu cha Kumi na Wawili.

Kwa hivyo, kuna vitabu vinane vya Manabii katika orodha ya Kiebrania. Njia tofauti za kuhesabu, ni vitabu vile vile kama tulivyo navyo hapo. Kwa hivyo, kitabu cha Kumi na Wawili kinajumuisha kile tunachokiita Manabii Wadogo Kumi na Wawili.

Lakini katika sehemu inayofuata, inajumuisha vitabu vingine vyote tofauti ambavyo havijajumuishwa katika sehemu mbili za kwanza, kwa kawaida huanza na Zaburi, na kisha Mithali, au Zaburi, Ayubu, na kisha Mithali. Na kisha mara tu baada ya Mithali ni Ruthu. Ruthu ndiye wa kwanza kati ya wale wanaoitwa Megilloti.

Na Megilloti ni neno la hati panda. Na kuna vitabu vitano vinavyoitwa Megilloti. Hivi ni Ruthu, na Wimbo Ulio Bora, au Wimbo Ulio Bora, Mhubiri, Maombolezo, na Esta.

Kwa hivyo, hivi vyote ni vitabu vitano vidogo, na, katika utamaduni wa Kiyahudi, baadaye, baada ya Agano la Kale, vilikuja kusomwa katika sherehe tano tofauti katika maisha ya mzunguko wa kila mwaka wa sherehe. Na Ruthu alisomwa katika sherehe ya Sikukuu ya Majuma, Pentekoste, baada ya Pasaka. Lakini inavutia kwamba hutokea mara tu baada ya Mithali, kwa sababu, wacha nionyeshe kitu hapa.

Kama una Biblia zako, fungua kitabu cha Ruthu. Lakini pia ningependa kukuonyesha kitu mwishoni mwa Mithali. Kwa hivyo pinduka hadi mwisho wa Mithali, sura ya 31.

Mithali huishia kwa njia inayojulikana sana, kama watu wengi wanavyojua. Kitabu cha Mithali huishia na shairi katika mistari ya 10 hadi 21 ya sura ya 31. Shairi la kumsifu mwanamke mcha Mungu, mke bora, jambo linalofanana na hilo.

Na inaanza katika toleo langu, Mithali 31, mistari wa 10. Inasema, mke mwema, ni nani awezaye kumpata? Ana thamani kuliko vito vya thamani. Moyo wa mumewe humwamini.

Hatakuwa na upungufu wa nafaka. Na inaendelea kumsifu sana, kweli. Na yeye ni mfanyabiashara mzuri.

Anasimamia mambo yake nyumbani, kwenye malango ya jiji, na hayo yote ni mambo mazuri. Maneno ya Kiebrania kwa mke bora katika toleo langu, yanazungumzia mwanamke mcha Mungu, na njia tofauti za kutafsiri hilo. Lakini neno hilo katika mstari wa 10, neno hilo katika mstari wa 10 ni eshet hayel.

Eshet ni neno linalomaanisha mke au mwanamke. Na hili ni neno linalotafsiriwa kama linalostahili au bora. Wakati mwingine ni neno linalorejelewa wakati mwingine, likimaanisha wanaume.

Na kwa kawaida, hutafsiriwa kama ushujaa. Neno wanaume hodari wa ushujaa hujumuisha neno hayel hapo. Kwa hivyo, tutasema hivyo kuhusu Esta, kuhusu mwanamke mcha Mungu katika Mithali.

Huyu ni mke bora. Sasa, tukirudi kwenye kitabu cha Ruthu, katika sura ya 3, Boazi anapozungumza naye, anasema, Ruthu sura ya 3, mstari wa 11, Boazi anasema, Sasa binti yangu, usiogope. Nitakufanyia yote utakayoomba.

Kwa maana watu wote wa mjini wanajua kwamba wewe ni mwanamke mstahiki. Katika toleo langu, hiyo ndiyo tafsiri. Na maneno mawili hapo ni kitu kile kile tunachokipata katika Mithali, eshet hayel.

Kwa hivyo, mke bora, ESV inatafsiri hivyo katika Mithali, mwanamke mstahiki hapa. Kwa njia fulani ingekuwa vizuri ikiwa toleo hilo lingetafsiri hayo mawili kwa njia ile ile ili kuonyesha viungo kwa sababu ni maneno mawili yaleyale kwa Kiebrania. Lakini hoja ni kwamba, Mithali huishia kwa kuzungumzia mwanamke bora, mke bora, tuseme.

Na kisha tuna mfano wa hilo katika kitabu kinachofuata katika orodha ya Kiebrania, hadithi fupi inayomwonyesha Ruthu kama mfano wa ubora wa aina hiyo, aina hiyo ya ustahili. Kwa hivyo huo ni uhusiano wa kuvutia sana katika jinsi orodha ya Kiebrania ilivyopangwa. Pia inavutia katika uwekaji wa kitabu jinsi tunavyokijua na Waamuzi kwa sababu kitabu cha Waamuzi pia kinaishia na neno lile lile hayel katika sura ya 20.

Kwa hivyo, ukitaka kurudisha kurasa chache nyuma, inapozungumzia wanaume wa Benyamini na vita hivi vya wenyewe kwa wenyewe vilivyowakumba watu, wanaume wa Benyamini ni mashujaa na wapiganaji. Na katika Waamuzi sura ya 20, mstari wa 44, inasema wanaume 18,000 wa Benyamini walianguka, wote wakiwa wanaume mashujaa, wanaume wa Hayeli. Kwa hivyo, na mwisho wa mstari wa 46 pia unataja neno lile lile.

Kwa hivyo, hatufikirii kwamba Ruthu alikuwa aina ya shujaa, lakini inavutia uchezaji wa maneno. Unaendana na mwisho wa Waamuzi. Yeye, hawa ni wanaume wa ushujaa wa kupigana.

Yeye ni mwanamke mwenye ushujaa mkubwa, thamani na ustahili katika Ruthu. Na yeye ndiye mfano bora wa wema na mfano kama mwanamke katika Mithali. Kwa hivyo, hayo ni baadhi ya mambo kuhusu nafasi ya kitabu katika orodha.

Hebu tuzungumzie muktadha wa kihistoria na kitamaduni wa kitabu hiki. Kimsingi, ni sawa na vile tulivyozungumzia katika kitabu cha Waamuzi. Kuna wakati wa machafuko hapa.

Kuna wakati wa kuporomoka kwa maadili. Inaonekana hii ni baadaye katika kipindi hicho kwa sababu ni vizazi vichache vilivyopita kutoka kwa Mfalme Daudi, ambaye alipanda kiti cha enzi yapata mwaka 1010 KK. Kipindi cha Waamuzi kinaanza yapata mwaka 1400, 1350, miaka mia kadhaa kabla ya hapo.

Wamoabu ni watu wa mahali Ruthu anapotokea. Nao walikuwa majirani kijiografia, lakini pia walikuwa na uhusiano kwa sababu Wamoabu, Moabu hapo awali alikuwa mwana wa Lutu. Lutu alikuwa mpwa wa Ibrahimu.

Moabu alizaliwa na Lutu, kwa bahati mbaya, kutokana na uhusiano wa kimapenzi wa maharimu na binti yake katika Mwanzo 19. Na kwa hivyo, Wamoabu na Waisraeli wana uhusiano wa mbali kama binamu wa mbali, kwa kusema. Kuna miktadha mingi kati ya makundi hayo mawili kupitia Biblia.

Baada ya kuondoka Misri, Waisraeli, walipokuwa wakizunguka-zunguka jangwani, waligombana na Sihoni, mfalme wa Waamori, ambaye alikuwa amechukua udhibiti wa Moabu, katika Hesabu 21. Katika Waamuzi 3, tunasoma kuhusu Egloni, mfalme mdogo wa Moabu, ambaye Ehudi alimua kwa kumchoma tumboni kwa mkono wa kushoto. Hapa, uhusiano kati ya Israeli na Moabu unaonekana kuwa imara, na Ruthu anaweza kusafiri kuvuka.

Baadaye, kuna mgogoro kati ya Israeli na Moabu katika 2 Wafalme. Na ibada ambayo Wamoabu waliabudu, mungu wao mkuu alikuwa Kemoshi. Na pia waliabudu Baali na Ashera na kadhalika, kama Wakanaani wengine wengi walivyofanya.

Kwa hivyo, kabla hatujaingia kwenye kitabu chenyewe, nataka kuzungumzia jambo moja zaidi, na kisha mada za kitabu. Jambo maalum ninalotaka kutumia dakika chache ni kitu kinachoitwa ndoa ya Leveret. Na hili linatokana na neno la Kilatini, lever, ambalo linamaanisha kaka, au shemeji.

Katika sura ya 3 na 4, ambapo tunaona Ruthu na Boazi wakijiandaa kuoana, kuna tatizo dogo linaloonekana, kwa sababu kuna mtu ambaye ni jamaa wa karibu zaidi

kuliko Boazi, na anasema kwamba mwanamume huyu ana wajibu wa kukata haki za kumwoa Ruthu kabla Boazi hajapata haki yoyote. Na mijadala mingi katika kitabu cha Ruthu inadaid kwamba hii, sheria ya kujinufaisha, ambayo kwa kweli inasimuliwa katika Pentateuki, kwa kweli ndiyo inayoendelea hapa katika kitabu cha Ruthu. Na ningesema, hapana, kuna mifano ya karibu, lakini si hasa.

Kuna vifungu viwili katika Pentateuki ambavyo ni msingi wa hili. Na kwa hivyo, tutaviangalia. Cha kwanza kiko katika Kumbukumbu la Torati, sura ya 25.

Kwa hivyo wacha nikuombe urudi kwenye hilo. Hiki ndicho kifungu ambapo ndoa halisi ya Leveret inatajwa, ambapo shemeji wa mjane analazimika kumuoia na kupata mtoto, mwana kwa ajili yake. Kwa hivyo, hebu tuangalie muktadha, na kisha tutaona jinsi inavyohusiana na kitabu cha Ruthu, au jinsi isivyohusiana na kitabu cha Ruthu.

Kwa hivyo, Kumbukumbu la Torati 25, kuanzia mstari wa 5. Inasema, ikiwa ndugu wanakaa pamoja, mmoja wao akafa, hana mwana wa kiume, mke wa yule aliyekufa hataolewa nje ya familia na mgeni. Ndugu wa mumewe atamwingia na kumchukua awe mkewe, naye atamfanyia wajibu wa ndugu wa mumewe. Kwa hivyo, kwa maneno mengine, ikiwa mume wa mwanamke atakufa, anapaswa kuolewa tena na mmoja wa ndugu zake, asiolewe nje ya familia.

Na maneno ya Kiingereza hutimiza wajibu wa shemeji, au wa kaka wa mume. Neno la Kiebrania lililo nyuma yake ni neno yabam. Na neno hilo hutokea mara kadhaa hapa.

Ninazungumzia kuhusu majukumu ya shemeji huyu. Neno hilo linaonekana mara moja tu katika Maandiko, na hilo liko katika Mwanzo 38, mstari wa 8, katika muktadha wa Yuda na mkwewe Tamari. Na mumewe Tamari anapokufa, mwanawe Yuda anakufa, anamjia na kumwomba afanye majukumu, majukumu yale yale.

Na neno ni yabam. Neno hilo halionekani katika kitabu cha Ruthu. Kwa hivyo, uhusiano huu ambao mara nyingi utaona katika masomo au maoni ya Ruthu si uhusiano halisi.

Lakini tuendeleo kusoma kifungu cha Kumbukumbu la Torati. Kwa hivyo, mstari wa 6, Kumbukumbu la Torati 25. Mwana wa kwanza atakayemzaa atafuata jina la nduguye aliyekufa, ili jina lake lisifutwe katika Israeli.

Kwa hivyo ndivyo mfumo unavyopaswa kufanya kazi. Lakini mstari wa 7 unasema, labda haitaenda hivyo. Mstari wa 7, ikiwa mtu huyo hataki kumchukua mke wa nduguye, basi mke wa nduguye atapanda langoni, kwa wazee, na kuwaambia, Ndugu wa mume wangu anakataa kuendeleza jina la nduguye.

Hatanitimizia wajibu wa ndugu wa mume. Kwa hivyo, hatanitimizia yabam. Ndipo wazee wa jiji watakapomwita na kuzungumza naye, naye akiendelea, sema, hapana, sitaki kumchukua.

Kisha mke wa kaka yake atamwendea mbele ya wazee, na kumvua viatu vyake miguuni mwake, na kumtemea mate usoni. Kwa hivyo hiyo ni aina ya tukio la kuisimua. Ruthu hakumtemea mate usoni jamaa wa karibu katika Kitabu cha Ruthu.

Yeye si shemeji kweli. Kuna tofauti nyingi muhimu hapa pia. Na kisha inaishia kusema hivi ndivyo itakavyokuwa.

Kwa hivyo, jinsi inavyopaswa kufanya kazi ni kwamba kaka anapaswa kuingilia kati. Lakini kama nilivyosema, mahali katika Ruthu, mahali pa jamaa huyo wa karibu, na katika Ruthu mara nyingi hutafsiriwa kama jamaa au mkombozi wa jamaa au mkombozi tu. Neno hapo ni tofauti.

Neno hilo ni goel, lililotafsiriwa kama jamaa au jamaa wa karibu au mkombozi wa jamaa. Na hili ndilo neno lililotumika. Neno hilo halitumiki kabisa katika Kumbukumbu la Torati 25, lakini limetumika mara nyingi katika Kitabu cha Mambo ya Walawi, Sura ya 25.

Kwa hivyo hiyo inaonekana kuwa mlinganisho wa karibu zaidi. Kwa hivyo, hebu tuangalie kifungu hicho, Mambo ya Walawi 25. Na kuna sehemu mbili katika sura hiyo zinazohusiana na hili.

Moja iko katika mstari wa 23 hadi 34. Na hii ni sehemu ya ukombozi, umbo la kitenzi la goel, ukombozi wa mali. Na kisha katika mstari wa 35 hadi 46, kuna ukombozi wa jamaa maskini au ndugu maskini.

Na kwa hivyo matukio hayo mawili au picha hizo mbili zinaonekana kuwa karibu zaidi na kinachoendelea katika Ruthu kwa sababu neno lililotumika ni sawa kabisa, goel au umbo la kitenzi, geel. Kwa hivyo, hebu tuangalie mistari michache hapa. Mambo ya Walawi 25, mstari wa 23.

Nchi haitauzwa milele, kwa maana nchi ni yangu, asema Bwana. Tumeweka hoja hiyo nyuma katika Kitabu cha Yoshua, kwamba nchi ya Kanaani haikuwa mali ya Wakanaani, bali ilikuwa mali ya Mungu, hata wakati Israeli ilipohusika. Bado ni mali ya Mungu hatimaye.

Mungu anasema ninyi ni wageni na wasafiri pamoja nami, na katika nchi yote mnayomiliki, mtaruhusu ukombozi. Hilo ndilo neno goel la nchi. Ikiwa ndugu yako atakuwa maskini, mstari wa 25, na kuuza sehemu ya mali yake, basi mkombozi wake wa karibu, hiyo ndiyo fomu ya nomino, goel, atakuja na kukomboa kile ambacho ndugu yake ameua.

Na kisha inaendelea katika sura nzima. Kwa hivyo hapa inazungumzia mtu anayeingia na kulipa gharama ya kukomboa ardhi au kumkomboa mtu ambaye ameuza sehemu ya mali yake kuwa mali ya mtu mwingine, ili kuikomboa ili kuirudisha kwake. Na hiyo ndiyo aina ya msukumo hapa.

Inaonyesha kwa namna fulani thamani, na umuhimu wa umiliki wa mali, au angalau usimamizi, na Mungu anamiliki ardhi, lakini anawapa watu, watu binafsi, makabila, nchi ya Israeli kwa dhamana. Kisha vivyo hivyo, katika mistari ya 35 na inayofuata, vivyo hivyo vinapaswa kutokea kwa mtu anayekuwa maskini, hana ardhi ya kutoa, lakini anajiuzia utumwani, utumwani kwa mtu mwingine, kwamba hatimaye katika mwaka wa Yubilei, kila mwaka wa 49, wataachiliwa huru. Kwa hivyo, mistari wa 35, ikiwa ndugu yako anakuwa maskini na hawezi kujikimu pamoja nawe, utamsaidia kama mgeni na msafiri.

Atakaa nawe, asichukue riba kutoka kwake, na kadhalika. Na kisha mistari wa 40, atakutumikia hadi mwaka wa Yubile. Kisha atatoka na kuwa huru, na kadhalika.

Kwa hivyo, kuna wazo la kumkomboa mtu kutoka utumwani, kama vile ardhi. Mambo haya yote mawili yanaonekana kuwa katika msingi wa sherehe au taasisi tunayoipata katika Kitabu cha Ruthu. Baada ya kusema hivyo, imeelezwa kwamba maelezo mahususi katika Kitabu cha Ruthu kuhusu Boazi kumwambia jamaa huyu wa karibu, mkombozi huyu wa jamaa, katika sura ya 3 na 4 ya Ruthu, kwamba ikiwa atanunua shamba hili ambalo lilikuwa la Abimeleki ambalo sasa limemjia Ruthu, ikiwa atanunua shamba hilo, sio tu kwamba atapata shamba hilo, lakini pia anampata Ruthu katika makubaliano.

Hakuna mahali popote katika Pentateuki panapozungumzia hilo haswa. Kwa hivyo hiyo inaonekana kuwa ni upanuzi wa sheria ambao haujaandikwa katika Maandiko, ambao inaonekana umekuwa desturi. Au nani anajua, labda Boazi alikuwa akiweka tu, akiunda hilo papo hapo.

Lakini nina shaka hilo kwa sababu jamaa wa karibu anaonekana kukubaliana na hilo, anasema, hapana, siwezi kumudu kufanya hivyo kwa sababu nitapoteza urithi wangu mwenyewe ikiwa ndivyo ilivyo. Kwa hivyo ukombozi huu wa mali na mke, mwanamke wa kuambatana nao, haupatikani katika Mambo ya Walawi. Haupatikani katika Kumbukumbu la Torati.

Sasa, ina vipengele vya vifungu hivyo vyote viwili. Hapa kuna mjane akikombolewa na mtu, jambo ambalo kwa namna fulani linarudia kifungu cha Kumbukumbu la Torati. Hapa kuna ukombozi wa ardhi, jambo ambalo linarudia kifungu cha Mambo ya Walawi.

Lakini si sahihi katika visa vyote viwili. Katika Kumbukumbu la Torati, ni neno tofauti, na katika Mambo ya Walawi, halitaji mwanamke anayekuja na makubaliano. Kwa hivyo utaona tafiti nyingi sana za Ruthu akizungumzia kuhusu lever wakati wa ndoa au aina hii ya desturi, lakini si sawa kabisa na yoyote kati ya hizo.

Ni aina yake ndogo mpya ya kitu tunachokipata katika Kitabu cha Ruthu. Labda kwa karne nyingi baadhi ya vigezo hivi vingine viliongezwa kama desturi, si kama ilivyoamriwa na Mungu katika Pentateuki. Kwa hivyo sasa ningependa kuzungumzia kile tunachoweza kukiita theolojia ya kitabu au baadhi ya mada kuu katika kitabu.

Tunaweza kusema hivi kuhusu karibu kila kitabu katika Biblia, lakini hakika, tunakiona hapa, na hilo ndilo wazo la ukuu wa Mungu na uthabiti wa Mungu katika kitabu hicho. Kuna mkazo maalum kwa Mungu hapa. Inavutia kuona, kwa mfano, ni kitabu kifupi, bila shaka.

Ni mistari 85 pekee, lakini katika mistari 23 kati ya hiyo Mungu ametajwa. Kwa hivyo zaidi ya robo, karibu theluthi moja ya kitabu hicho kinamtaja Mungu haswa. Na inashangaza kwamba katika visa 21 kati ya hivyo, kutajwa kwa Mungu kunatoka vinywani mwa wahusika.

Kwa maneno mengine, wahusika wenyewe wanamleta Mungu katika maisha yao na kumtambua na kadhalika. Mfumo wa masimulizi unaouzunguka, kwa maneno mengine, mwandishi wa kitabu, anapoandika kuhusu wahusika, anamtaja Mungu mara mbili tu. Mara moja mwanzoni mwa kitabu, sura ya 1, mstari wa 6. Mara moja mwishoni kabisa, sura ya 14, mstari wa 3. Vinginevyo, marejeleo kwa Mungu yako kinywani mwa wahusika, lakini inaonyesha wazi kwamba Mungu ni mhusika anayehusika katika kitabu, na wahusika wa kibinadamu wanamtambua waziwazi Mungu hapa.

Zaidi ya hayo, tunaweza kuona jinsi matukio yanavyoendelea, na kwamba Mungu yupo kila wakati. Yamepangwa vizuri na mambo yanaenda vizuri. Lakini aina hiyo yanaongoza labda kwenye jambo la pili tunaloweza kusema, na hilo ni kwamba, kwa kushangaza, labda tunaweza kuzungumzia kuhusu uficho wa Mungu katika kitabu.

Jukumu lake ni la utulivu na utulivu, lakini kama nilivyosema, msimulizi, mwandishi wa kitabu, hatuambii kweli, hili lilitokea kwa sababu Mungu alielekeza matukio hivyo. Au mara kadhaa, inaonekana kama kuna bahati mbaya zaidi. Kwa mfano, katika sura ya 2, mstari wa 3, kuhusu Ruthu, inasema, kama ilivyotokea, alijikuta akifanya kazi katika shamba la Boazi.

Ni kama, loo, ilitokea hivyo tu. Vitabu vingine vya kihistoria pengine vingesema, Mungu alimwongoza hadi shambani kwa Boazi au kitu kama hicho. Katika sura ya 3, mstari wa 18, Naomi anazungumza na Ruthu.

Anasema, subiri, binti yangu, hadi utakapojua kitakachotokea. Hasemi hadi Mungu atakapofanya hili litimie. Kwa hivyo, kwa njia fulani, watoa maoni wengi wamelinganisha kitabu cha Ruthu na kitabu cha Esta.

Katika kitabu cha Esta, Mungu hatajwi hata kidogo. Ningesema kwamba yupo sana, kwa namna fulani yuko nyuma, na anafanya kazi kwa njia ya Mungu. Lakini inaonekana kwangu kwamba katika kitabu cha Esta, hakika, na kwa kiwango kingine, Ruthu, kufichwa kwa Mungu pia ni sehemu ya kusudi la kitabu.

Jambo la msingi ni kwamba wakati mwingine katika maisha halisi, hatujui kila wakati ni matukio gani yanayoongozwa na Mungu, au ni matukio gani yanayoruhusiwa na Mungu, na huenda kinyume na mapenzi yake. Ndiyo, hatimaye mambo yote hutendeka pamoja kwa wale wanaompenda. Lakini wakati mwingine Mungu huacha mambo yaende, na mkono wake hauhusiki sana.

Na mwandishi wa kitabu hicho anaonekana kurudi nyuma na kuacha hilo litokee midomoni mwa wahusika. Lakini wakati mwingine anaonekana kuzungumzia zaidi kuhusu matukio yaliyotendeka kwa niaba ya watu wa Mungu. Sehemu ya tatu ya fumbo, kwa upande wa mada za kitabu, ningebishana, pamoja na wachambuzi wengi, kwamba inaendana na theolojia hii kubwa na pana zaidi, ambayo ningeiita, theolojia ya kifalme.

Tuna kipande tofauti cha video ambapo tulizungumzia wazo la mipango ya Mungu kwa wafalme katika Israeli linaloanzia mwanzo kabisa. Inaweza kuwa vizuri kupitia hilo ikiwa hujaliona hilo. Lakini tangu mwanzo kabisa, Mungu anaahidi wafalme kwa ukoo wa Ibrahimu, Mwanzo 17 na Mwanzo 35, na kisha anaahidi kwa ukoo wa Yuda, Mwanzo 49.

Kuna kifungu muhimu sana katika Kumbukumbu la Torati 17 kinachotoa sifa za mfalme mcha Mungu. Mfalme mcha Mungu hapaswi kuwa kama wafalme wa mataifa yanayomzunguka, bali kuna picha inayopingana sana na utamaduni wa mfalme mcha Mungu wa Israeli. Mfalme hapaswi kuzidisha farasi na kuamini jeshi lake mwenyewe au kuamini ushirikiano wa kigeni, lakini anapaswa kukita mizizi katika neno la Mungu na kumtumaini Mungu kuwa shujaa.

Kwa hivyo huo ni msingi, hasa katika kitabu cha Waamuzi, ambapo mambo yanaharibika sana na kwa kasi sana, na mwandishi wa Waamuzi anasema mara kwa mara, hakuna mfalme katika Israeli. Kila mtu alikuwa akifanya hivyo kwa macho yake mwenyewe. Mambo yalikuwa yamefikia hatua hii, anasema mwandishi wa Waamuzi, haswa kwa sababu hapakuwa na mfalme mcha Mungu katika Israeli akiwaongoza watu kwa Bwana badala ya mtu aliyetawazwa, kila mtu akifanya chochote alichotaka.

Na kitabu cha Ruthu kinaendana na mpangilio huo, hasa kuhusu msisitizo kwa Daudi. Kwa hivyo, hebu tuangalie hilo sasa, na tutalipitia kwa ufupi zaidi tunapopitia

ufafanuzi wa kitabu. Lakini rejea sura ya 4 ya Ruthu. Kabla ya hapo, tutakukumbusha tu, mwanzoni mwa kitabu, ni bora kuanza sura ya 1, na angalia kwamba hadithi hiyo inatoka katika familia ya mtu mmoja aitwaye Elimeleki.

Alikuwa na mkewe Naomi, na wana wawili, Maloni na Kilioni, nao walikuwa Waefrathi kutoka Bethlehemu na Yuda. Na bila shaka, kama tunavyosoma baadaye, tunagundua kuwa Bethlehemu ni mahali, mji wa Daudi. Hapa ndipo Daudi anapotokea, na ni Yuda, akirudia ahadi kwa Yuda katika Mwanzo 49 kwamba mfalme angetoka katika ukoo wake.

Kwa hivyo, jukwaa ni kwamba, hii ni familia kutoka Yuda, familia kutoka Bethlehemu, na Ruthu, bila shaka, mgeni, anaolewa katika familia hii. Kwa hivyo sasa twende kwenye sura ya 4, na tunaona nasaba hii mwishoni mwa kitabu. Inatuchukua kutoka kwa mtu anayelitwa Peresi, Peresi, kupitia vizazi hadi mstari wa 22, Obedi akimzaa Yese, Yese akimzaa Daudi.

Kwa hivyo, neno la mwisho katika kitabu ni Daudi, na ni wazi kwamba huyo ndiye mfalme mcha Mungu atakayekuja katika 1 na 2 Samweli. Lakini Peresi ni nani? Naam, tunaona katika... Ametajwa katika mstari wa 12, kwa hivyo acha nimjije kwa njia isiyo ya moja kwa moja. Peresi ni mwana wa Yuda kupitia Tamari, mkwewe.

Kumbuka, mwana wa Yuda alifariki, mume wa Tamari. Anamjia Yuda na kumwomba afanye kazi za shemeji, ingawa ni baba mkwe, naye anakataa. Kwa hivyo, anavaa kama kahaba na kumnasa.

Anaingia ndani yake, anapata mimba, na kuzaa wana wawili. Peresi ni mmoja wao. Na kwa hivyo jambo la kwanza tunaloweza kuona hapa ni uhusiano kati ya Daudi na, kwa namna fulani, Yuda.

Inaunganisha Daudi na ahadi kwa Yuda katika Mwanzo 49, hasa mstari wa 10, unaosema, Fimbo ya enzi haitaondoka kwa Yuda, wala fimbo ya mtawala kati ya miguu yake, hata atakapokuja yeye aliye nayo. Bila shaka inamrejelea Daudi, na hatimaye kwa muda mrefu hadi kwa Kristo. Lakini hakika, katika Agano la Kale, inamzungumzia Daudi hapo.

Na kwa hivyo, hii inaunganisha Daudi na Yuda kiukoo, lakini pia ahadi kwa Yuda tunazoziona katika Mwanzo 49. Pili, tunaona wanakijiji wakikusanyika pamoja, na kila mtu akikusanyika langoni katika mstari wa 11, sura ya 4, na inasema, Watu wote waliokuwa langoni na wazee wakasema, Sisi ni mashahidi. Hii ni kwa Boazi na Ruthu wakikusanyika pamoja.

Nao wakambariki. Wakasema, Bwana na amfanye mwanamke anayekuja nyumbani kwako kuwa kama Raheli na Lea. Na bila shaka, Raheli na Lea ni wake wawili wa Yakobo.

Kwa hivyo, inaturudisha huko kwa Yakobo, na Lea ndiye mama yake Yuda. Kwa hivyo, katika aina ya pili ya njia ya kuzunguka, tuna Yuda katika picha hapa, ambao kwa pamoja walijenga nyumba ya Israeli. Na utende kwa ustahiki katika Efrata, na uwe maarufu katika Bethlehemu.

Kwa hivyo, kuna marejeleo ya Daudi kupitia mji wake wa Bethlehemu. Na kisha ya tatu, mstari wa 12, Nyumba yako na iwe kama nyumba ya Peresi, ambaye Tamari alimzalia Yuda. Kwa hivyo, kuna Yuda waziwazi.

Kwa hivyo, nadhani ushahidi kadhaa, baadhi ya moja kwa moja, baadhi ya moja kwa moja, mwishoni mwa kitabu, unaunganisha Daudi na matukio ya wakati huu na Yuda na ahadi kwa Yuda. Kwa hivyo, Ruthu, Naomi, na Boazi hawako katikati, bali katika sehemu iliyo katikati ya ahadi kwa Yuda na vizazi vichache baadaye, kuzaliwa kwa Daudi na nyumba yake. Kwa hivyo, kwa maana hiyo, inaonekana kwangu kitabu cha Ruthu kinachukua nafasi ya theolojia ya kitabu cha Waamuzi.

Waamuzi wanasema tunahitaji mfalme, tunahitaji mfalme mcha Mungu. Kitabu cha Ruthu kinatupa picha moja kuhusu maisha ya mababu wa karibu wa Daudi, kikisema Mungu yuko karibu na anafanya kazi, na ni jambo zuri linaloendelea, na kinaonyesha mambo mema yatakayokuja Daudi atakapofika. Kwa hivyo, kwa maana hiyo, kitabu hicho, mbali na kuwa hadithi nzuri tu, mbali na kuzungumzia uaminifu wa familia na kadhalika, ukaribishaji wa wageni, pia kinatuambia kuhusu, ni sehemu ya theolojia ya kifalme ambayo hupitia Biblia pia.

Kwa hivyo hayo ndiyo mambo makuu ningependa kusema kuhusu kitabu hiki kuhusu utangulizi. Kwa hivyo, sasa tutatumia muda kuangalia ufafanuzi halisi wa sura kwa sura wa kitabu hicho. Na kwa hivyo, ikiwa una Biblia yako, fungua sura ya 1 nasi tutapitia sura hizo.

Huyu ni Dkt. David Howard katika mafundisho yake kuhusu vitabu vya Yoshua kupitia Ruthu. Hii ni kipindi cha 31, Utangulizi wa Ruthu.